List 19. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. maja 1882.

Obseg: O prenaredbi dednega nasledja pri kmetskem posestvu. — O zavarovanji živine. (Konec.) — Kako bi se pregnale poljske miši. — Kako se polži pokončajo. — Poziv gospodom županom. — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dal.) — Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski. (Konec.) — Popotne črtice. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O prenaredbi dednega nasledja pri kmetskem posestvu.

C. kr. ministerstvo poljedelstva stavilo je, kakor smo v „Novicah“ poročali, vprašanje, ako bi ne bilo mogoče s prenaredbo kmetskega dednega nasledja oziroma s predrugačenjem nekaterih sedaj veljavnih točk državljanskega zakona, kakor tudi z vpeljavo tako zvane dvorne prave, odstraniti glavni vzrok vedno večega zadolženja kmetskega stanu ter zagotoviti s to prenaredbo prihodnost kmetijstva.

Kmetijski krogi, posebno kmetijske družbe in društva pretresujejo povsod jako živahno to vprašanje in zeló različno na-nj odgovarjajo. Edini so vsi le v tem, da se mora kmetu na vsak način pomagati, da se ta stan, ki je glavni steber državnega življenja, ne razruši ter popolnem ne propade. Ali kako to pričeti, o tem so mnenja jako različna, kakor so tudi o koristi in o vspehu prenaredbe dednega nasledja eni teh, drugi zopet nasprotnih misli. Ko ena stranka priznava, da bode ta prenaredbe za kmetijski naš stan jako zdravilna, očita se jej od druge strani, da bode pri gotovem vspehu imela tudi svojo slabo stran, kajti ako se uže hoče omejiti dedno nasledje, prepovedati morala bi se tudi prosta razdelitev posestva. Ker se pa prosta razdelitev posestev brez vseh tehtnih vzrokov prepovedati ne more, bi toraj taka prenaredba dednega nasledja imela le redkokrat vpliv na prospeh našega kmetijstva in to sicer uže iz tega vzroka, ker se ne more določiti, ali je merodajno v prvi vrsti posestvo (objekt), ali pa subjekt, to je posestnik.

Ako to stvar natančneje premislimo, previdimo, da je rešitev tega vprašanja jako težavna.

Težav, katere tej prenaredbi nasprotujejo, nam ni mogoče tu našteti, ampak poskusiti hočemo samo pokazati pot, po kateri bi bilo mogoče dospeti do prenaredbe dednega nasledja pri kmetskem stanu, katera bi imela gotovo nekoliko vpliva na zboljšanje kmetskega stanú.

Glavni pogoji, ako hočemo s tako postavo v resnici pomagati našemu kmetu, so sledeči:

Ako hočemo ohraniti državi delajoč in krepak kmetijsk stan, prepovedati moralo bi se v prvi vrsti, da se posestva ne smejo razprodajati tako na drobno, da taki kosi več svojih posestnikov živeti ne morejo.

Drugič gledati bilo bi na to, da bi bilo vsakemu, kdor prevzame posestvo po svojem očetu, mogoče primerno živeti, kar je pa navadno jako težavno, ker mora dedič svojim sodedičem toliko izplačati, da mu nazadnje ostane samo zadolženo posestvo. Tretjič ne smele bi se pa zraven tega tudi pravice sodedičev tako rekoč z nogami teptati. (Dal. prih.)

O zavarovanji živine.

Spisal Ivan Arh.

(Konec.)

Pogledimo si še v kratkem, kako se morajo ustrojiti zavarovalnice zoper kužne bolezni. Skoro ni treba še posebe omeniti, da tukaj ne morejo veljati načela, ki so za zavode zoper nekužne bolezni praktična in dobra. Take bolezni, vsled katerih pogine dostikrat skoro vsa živina vse okolice, zahtevajo tudi veliko zavarovalnico. Na vprašanje, kakošno načelo bi se mu imelo podložiti, ono vzajemnosti ali ono akcij, moramo odgovarjati, da bi se težko našla družba na akcije osnovana, katera bi prevzemala riske le za kužne bolezni, in katera bi vendar ne zahtevala tako visokih premij, da bi se sploh na razširjenje med kmeti misliti dalo. Delničarji riskirali bi svoje v akcijah naloženo premoženje, in zato bi zahtevali tako visoke obresti, da bi se zavarovanje vsled tega zeló podražilo. Posestnik bi rajši zaupal svoji sreči, kakor da bi plačeval neprimerno visoko premijo. Zavarovalnica na delnice tudi ne more dati zavarovancu zadostno gotovosti, kajti tudi največi akcijski kapital ne zadostuje, če se huda kuga mahoma razširi. Ako bi država garantirala tako družbo, bil bi posestnik sicer zagotovljen, da se mu škoda povrne, a premije ostale bi vendar le jako visoke. Zavarovanci morajo po svojih premijah ne samo vso škodo doplačati, ampak tudi za reservni fond, to je po akcijonarih doplačani kapital, morajo obresti plačati. Za znesek teh obresti je zavarovalnica na delnice na vsak način dražja od vzajemne. Vzajemna se dá ravno tako dobro ustrojiti, kakor prva, torej bi ona bila dosti boljša, ker je cenejša.

Država ima dolžnost, da nadzoruje zavarovalnice, kajti posamezna oseba iz društvenega konečnega računa ničesar razvideti ne more. Tem bolj bi pri zavarovanji kužnih bolezni trebalo državnega nadzorstva, ker smo

rekli, da bi taka zavarovalnica morala jako velika biti, da bi se raztezati morala čez vse dežele našega cesarstva, ker bi torej blagor velikega dela celega prebivalstva ozko zvezan bil z zavarovalnico. Očividno je, da je le mogoče, eno tako društvo ustanoviti, za dve ali več ne bilo bi prostora. Ona bi vsak druzega ovirala v svojem delovanji. Konkurenca, ki je pri zavarovalnicah sploh malo blagodejna, imela bi tu celó slabe nasledke.

Ker bi se tako društvo dalo le s pripomočjo vlade ustanoviti, ker bi mu bila vlada vedno močna zaslomba, katera bi mu obstanek zagotovila, ker bi na dalje treba bilo vednega državnega nadzorstva, in ker se je treba ozirati še na druge točke, katere bodemo navedli pozneje, zdí se nam najbolje, da bi država sama ustanovila zavarovalnico. Ta misel je tem bolj umestna, ker je država uže v resnici v nekaterih slučajih prevzela odškodovanje posestnika.

Važno je tudi vprašanje: ali bi bilo dobro, da bi se posestniki živine silili, da se zavarujejo zoper kužne bolezni?

Sila je opravičena, če se je bati, da bi ljudstvo dobrote zavarovanja ne spoznalo, če bi se potrebni zavodi brez sile ne dali organizirati. Na Nemškem so bili vsi posestniki prisiljeni, da so svoja poslopja zavarovati dali proti ognju; sila je imela le dobre nasledke. Tudi pri zavarovanji živine se moramo bati, da bi kmetje ne previdili koristi zavarovanja, da bi se krog zavarovanih le polagoma razširjal; nadalje moramo premisliti, da po kugi ponesrečen kmet škoduje svoji občini, in zato moramo za dobro spoznati, da bi se vsakemu posestniku naložila dolžnost, svojo živino zavarovati zoper kužne bolezni.

Mi smo toraj teh misli. Za zavarovanje živine zoper nekužne bolezni so najpripravnejše male občinske ali okrajne zavarovalnice s prostovoljnim zavarovanjem.

Zavarovanje zoper kužne bolezni naj pa prevzame država sama in vsak gospodar bi se moral prisiliti, da svojo živino zoper take bolezni zavaruje.

Gospodarske novice.

Kako bi se pregnale poljske miši.

Posebno v zadnjih letih skušalo se je uže mnogo, kako bi se zatrla polju jako škodljiva miš, ali pravega sredstva zoper miši še vendar do sedaj nimamo. Kaj si pa v sedanjem času ljudje zmislijo, nam kaže sledeče: Učenjak dr. Josef pravi, da bi se miši na ta način lahko popolnem uničile, ako bi se umetno napravila med miši kaka huda, kužna in nalezljiva bolezen. Da se bolezni lahko prenašajo, to je vsakemu znano, toraj ni nemogoče, da bi se nemškemu doktorju ne posrečilo med miši spraviti kugo.

Gospodarske izkušnje.

Kako se polži pokončajo.

Polži so, kakor je sploh znano, zeló škodljivi kuhinjskim vrtom. Mlade, nežne rastline jim posebno ugajajo in večkrat nam polži nove nasade popolnoma pokončajo. Pogosto se sliši, da so gosi in kuretina, kateri polže s strastjo požirajo, izvrsten pomoček zoper to nadlogo, ne pové se pa, koliko perutnina sama v vrtu škode napravi z razkopavanjem in brskanjem. Ravno zaradi tega se bo vsak gospodar dvakrat prej premislil, preden bo perutnino med nasajeno in vsejano salato spustil z namenom, da bi polže pokončala. — Izvrsten pomoček zoper polže je ugašeno apno, katero naj se za to rabo po sledečem načinu pripravlja: Neugašenemu apnu naj se počasi samo toliko vode prilije, kolikor je apno posrkati zamore. Kmalu se vzdiguje iz apna voden sopar in apno samo v moko razpade. Ta moka naj se dene v steklenice in naj se dobro zamaši. Če hočemo polže pokončati, vzemimo dve perišči te moke in jo dajmo v meh, katerega rabimo za žvepljanje trt, in razpršimo to moko po prostoru, kjer hočemo polže pokončati. Moka se vleže na rastline. Vsak polž, katerega le en prah te razjedljive snovi zadene, pogine kmalu; rastlinam pa to prav nič ne škoduje.

Naprašenje z apnom je pa najvspešnejše pred solnčnim vshodom ali pa po solnčnem zahodu, ker takrat polži iz zemlje prilezejo. Pokončajo se pa s tem tudi gosenice, črvi in sploh živalice s slizavo kožo.

Poziv gospodom županom.

Ker se iz več krajev čujejo poročila, da je letos mnogo kebrov, torej podpisani odbor c. k. družbe kmetijske opominja gospode župane, naj skrbijo, de se povsod deželna postava od 17. junija 1870. leta zarad pokončevanja mrčesov natanko spolnuje, tudi gospode župnike in učitelje ljudskih šol prosimo, naj šolski mladini priporočajo nujno nabiranje in pokončevanje vsake baže škodljivih mrčesov, to je, kebrov, gosenic, belih metuljev in ogrcev, ter se potrudijo prepričati, kdo je res marljivo in koliko mrčesov pokončal in to naj natanko s spričalom potrjeno družbi kmetijski naznanijo, ki bode radostno iz še ostale subvencije (kakih 60 gold.) take pridne šolarje in pokončevalce obdarovala.

Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. novembra 1881.

Poročila in predlogi podružnic ali posameznih družbenih udov po §. 19. pravil.

(Dalje.)

Gosp. svétnik pl. Fladung pravi: Dokler pravíl odsekovih v pravi obliki ne potrdi občni zbor, naj gospodje ne pričakujejo ničesar, kajti za odsek, ki se ima ustanoviti, v tem slučaju ni upati podpore sl. vlade. Poleg tega sl. državno zastopstvo zeló pristriza podpore, in ako bi za eden namen sadjerejskemu društvu dovolilo kak podporo, potem bi odsek za sadjerejo in vínstvo, kateri se hoče ustanoviti, ne smel upati nikake podpore.

Gospod centralni odbornik Witschel se izjavi tako-le: Sadjerejsko društvo želí podpore samo štiri leta. Saj se lahko pri namerjani ustanovitvi odseka izpusti sadjereja, ter se ustanovi odsek le za vinstvo.

Gospod Ogulin prenaredi svoj predlog v tem, naj se ustanovi le poseben odsek za vinstvo.

Gospod družbeni prvosednik na to izjavi, da bode centralni odbor prenarejeni predlog gosp. Ogulina naznanil sl. c. k. ministerstvu kmetijstva.

Gospod Ogulin utemeljuje predlog, ki se tiče naprave kmetijske šole ali vsaj kacega vinograda za poskušnje na Dolenjskem. Potreba, da se napravi kmetijska šola za Kranjsko, se je uže večkrat povdarjala pri občnih zborih sl. kmetijske družbe, ter se silno zahtevala takošna šola. Moj današnji predlog ne meri na to, da bi se kupilo tako veliko svetá, kakor ga ima posestvo Grm, kar se je nekdaj želelo, temveč kakošno manjše posestvo z 20 do 30 orali njiv in vinogradov. Tako posestvo bi zaželenemu namenu, ako ne po vsem vsaj po velicem vstrezalo.

Kmetijska šola, katero priporočam, bi imela težiti najprej za smotrom, kmetovalcu, gorníku itd. dajati mikalen vzgled, da vidi praktično, ako tudi v manjši meri izvršeno, kar je čul ali bral. Potnemu učitelju v raznih oddelkih kmetijstva se res med našim ukaželjnim kmetskim ljudstvom ne manjka poslušalcev, toda vspeh je le majhen, ako kmetovalec ne vídi, kako se praktično izvaja, kar se njemu priporoča.

Mi kmetovalci po Dolenjskem bi bili zadovoljni z malim vzglednim gospodarstvom in vrtom za poskušnje, a brezuvetno so za to potrebni učitelji, in potni učitelj, katerega upamo dobiti, bi bil lahko tudi prav predstojnik šoli, ki bi se imela napraviti na vzglednem gospodarstvu in v vinogradu za poskušnje.

Njega ekscelencija gospod minister kmetijstva Falkenhayn je nedavno dejal, da gre kmetijstvo rakovim potem; stvarimo zatorej svojemu kmetijstvu tla, da mu bode mogoče napredovati, in to je edini kmetijski šoli dano storiti, ako tudi le v malem. V tem obziru kličem Vam kakor drugi Katon: Ceterum autem censeo! in prosim, da moj predlog na merodajnem mestu kar najtoplejše moči priporočate.

Gospod družbeni prvosednik prosi gospoda predlagalca, naj razloge, podpirajoče njegov predlog, izročí centralnemu odboru, kateri bode gotovo predmet na pravem mesti najtoplejše priporočal. A malo upanja je, da bi se ta izvrstni predlog vresničil.

Deželnemu zboru kranjskemu naprava kmetijske šole ni bila po volji, kajti šest let uže prosimo, vendar dobili nismo ničesar. Kaj malenkostnega stvariti v tem obziru se ne zdi truda vredno, kaj primernega veljá drag denar.

Odbornik gospod Murnik bere iz dopisa metliške podružnice to-le: „Slavni centralni odbor! Vsled častitega dopisa od 26. oktobra 1881. l. štev. 880 ima podpisani odbor tukajšnje podružnice čast, slavnemu centralnemu odboru naznaniti, da je gosp. Anton Ogulina pooblastil, v njenem imenu predložene točke novomeške podružnice podpirati, posebno pa zaradi dolenjske železnice se živahno in čitavo potegniti“.

Kar druzega piše metliška podružnica, se vjema s predlogom gosp. Ogulina.

Kar se tiče dolenjske železnice, ni dvomiti, da zidanje iste vsakateri Kranjec in ud kmetijske družbe želi. Kakor so o tej stvari uže sl. deželni zbor, deželni odbor, trgovinska in obrtna zbornica in druga zastopstva prošnje vložili pri visocem ministerstvu in državnem zboru, bode gotovo tudi središki odbor kmetijske družbe živo priporočal izpeljavo železnice.

Gospod Ogulin poroča dalje: Kmetijsko podružnično društvo v Novomestu je dalje stavilo tudi predlog o prošnji primerne podpore sl. c. kr. ministerstvu kmetijstva, da bi se mogli poslati zastopniki k napovedanemu vinorejskemu shodu v Bolzanu. Da utemeljim svoj predlog, ni treba mnogo besed. Prvič je sedaj zeló važno, da se vdeležimo shoda in dobodemo svojim kranjskim vinom zopet veljavo in nekdanje izvrstno imé. Drugič pa se bode tam na drobno razlagalo o Phylloxeri in velike važnosti bi bilo, da je kakošen izvedenec navzočen pri zanimivih obravnavanjih, ki jih bodo imeli skoraj sami strokovnjaki.

Ker nimata ni centralni odbor, ni podružnično društvo novcev na razpolaganje, da bi dovolila izvedencem potrebno novčno podporo, meri moj predlog na to, da se prosi sl. c. k. ministerstvo kmetijstva, naj dovoli ono podporo in izvršitev tega predloga.

Gospod družbeni prvosednik vpraša, koliko podpore bi bilo treba, in gospod vladini zastopnik, kdaj bo ta shod. Ko gosp. Ogulin odgovori, da bode shod l. 1882. in da bi bilo treba 100 gold. podpore, objavi družbeni prvosednik, da bode središki odbor za to stvar potrebne stopinje storil. (Dal. prih.)

Životopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

IV.

(Konec.)

Oglejmo si še nekoliko Antona Alojzija kot človeka, njega postavo, značaj, privatno vsakdanje življenje. Milostljivi gosp. stolni prošt Josip Zupan in nekatere druge velečestite osebe, ki so imele srečo osebno poznati ga in ž njim občevati, opisujejo nam ga tako:

Bil je Anton Alojzij zeló lepe srednje-velike še precej debele postave. Čelo bilo mu je visoko, obličje polno bolj okroglo kot podolgasto in barve belo-rudečkaste; lasjé imel je bele in oko vedno bistro in ojstro, ki je razodevalo na prvi pogled bistroumnega in veljavnega moža.

Za vladiko bil je ustvarjen — tako izrazil se o njem slavnoznani naravoslovec Hladnik, rojen tudi Idrijčan. Bil je poln resnobe, dosleden, značaja trdnega, strog, natančen in zeló varčen; tako varčnega veljaka — pravi velečestiti gospod kanonik dr. Gogala — težko, da bi bili imeli kedaj Slovenci — odtod toliko imetja; imeti je hotel za vsako najmanjšo stvarico račun, in ker ni zamogel sam na vse paziti, imel je svojega pomočnika, umršega računskega svetovalca Bezani-a; a tudi ta pomotil se je le enkrat v nekem računu za 6 starih krajcarjev, in knez ni prej miroval, dokler ni dotični po dolgem preiskovanji popravil pomote.

Bil je pa zaupljiv in prijazen osobito na Goričanah kot župnik; sprejel je slehrnega prijazno, ne le gospoda, temveč tudi kmeta in še celó berača. V Ljubljani pa obnašal se je kot knez in škof. Postava njegova, obnaša in občevanje z vsemi duhovnimi in svetnimi, bilo je vedno spodobno moško, dostojno; vcepilo je spoštovanje vsakateremu do njega; z nekakim strahom približevali so se mu duhovniki in tudi svetni uradniki; nihče ni si upal mu v obližje, temveč stal je pri sobnih vratih, med tem ko je knez možato korakal po sobi, govoré ž njim; ako je pa v sobo stopil, paziti je moral, da je bil vsaj pet korakov od njega ločen. Še celó stolni prošt ni se mu približeval z mirnim srcem, to svedočijo besede, ki jih je izjavil pri njegovi smrtni postelji neumrljivi general-vikar in prošt Anton Kos prosti sedanjemu stolnemu proštu mil. gospodu Josipu Zupanu: „Ich war unter ihm Notar der Consistorialkanzlei, dann Dechant in Idria und Krainburg, jetzt Domprobst und General-Vikar, und nie bin ich ohne „tremo“ zu ihm gekommen“, to je: Bil sem za časa njegovega vladikovanja notar knezoškofijske pisarne, potem dekan v Idriji in Kranji, sedaj stolni prošt in general-vikar in nikedar nisem prišel k njemu, da bi se mi ne bilo treslo srcè strahú.

Jako zanimiv in prijazen bil je v družbi, osobito na deželi pri obedih, kedar je birmoval; vedel je tú veliko povedati o starih časih, o francoski vladi, o škofu Antonu Kavčiči; pogovarjal se je tú z mladimi duhovniki kot oče sè svojimi sinovi, a sè starimi kot sè svojimi brati. Zato ni se čuditi, da si je pridobil v

kratkem tolikega zaupanja; vse, karkoli je storil, bilo je dobro, ter vsak duhovnik mislil si je, tako mora biti in ne drugače, knezoškof uže vé, kaj dela.

Tudi na gostoljubnost, ono lepo, Slovencem, posebno duhovščini slovenski prirojeno lastnost ni pozabil; skazoval jo je v popolni meri; skoro ni bilo nedelje razven posta, da nisi gosta našel pod njegovo streho; od prve adventne do prve postne nedelje pa pogostil je vsako nedeljo 20—30 duhovnih in svetnih dostojanstvenikov; vse te zapisoval je od nastopa prevzvišene službe do smrti svoje v zapisnik v to svrho, da je vedel, kedaj te, kedaj zopet druge povabiti.

Potem bil je izvrsten pravnik in izvanredno izurjen koncipist; koncipiral je kak dan toliko, da sta imela njegova dvorna kaplana ves drug dan dovelj pisati. Vsi uradi brali so njegova poročila in spise z veseljem in skoro v 35 letih ni se primerilo, da bi bili mu odbili kak predlog ali nasvet. Tudi na Dunaji pri zborovanji škofov l. 1849. občudovali so škofje njegovo nadarjenost, izurjenost in učenost v pravi cerkveni in svetni. Posebno visoko ga je čislal preslavni knezoškof breslavški, poznejši kardinal Diepenbrock. Zeló priljubljen bil je tudi pri cesarji in njega dvoru.

Ako je imel sovražnika, prizanesel mu je rad. Pač preseliti se je moral zarad njega profesor dr. Jakob Zupan iz Ljubljane v Celovec, a na vladno povelje in to še le potem, ko se je poslužil miroljubni vladika vseh milih sredstev, da bi bil pripeljal veleučenega profesorja na pravi pot. Napadal je namreč tá neprestano skrivno in očitno slehrnemu pravičnega Antona Alojzija; knezoškof ga je opominjal, ali zastonj; naposled presedalo je nedostojno obnašanje še celó vladi, sklicala je komisijo — vladnega svetovalca Vesel-a in ižanskega župnika Vojsko, ki sta po dolgem in nepristranskem preiskavanji spoznala profesorja za krivega. Za kazen odvzela mu je (vlada) profesuro, odločila mu 500 gold. letne pokojnine in poslala ga v pregnanstvo v Celovec. Anton Alojzij, čegar srcè ni gojilo in ne poznalo srda, usmilil se je svojega sovražnika, ter lajšal mu pretužno stanje s tem, da mu je pošiljal čestokrat ne malih svotic (50 tudi 100 gold.) denarja v Celovec. To svedočijo nam še sedaj živeče priče. Ako je pa prišel k njemu (tedaj njega pregnanstvo ni bilo tako hudo) bodi-si na Goričane ali v Ljubljano, sprejel in pogostil ga je vedno prijateljsko.

Vsakdanje privatno življenje njegovo bilo je kaj navadno, zmérno, redno. Gosp. Cvek, njegov sluga, sedaj učitelj v pokoji, in gospá Bleiweisova, bivša pokojnega vladike kuharica, opisujeta nam ga tako: „Ustal je Nj. prevzvišenost zjutraj ob 5. uri, o duhovnih vajah pa ob $4^1/_2$ uri. Ko je odmolil jutranjo molitev, pisal je v svoji uradni sobi do osmih; potem maševal je v domači kapeli prva leta sam, a zadnja eden njegovih dvornih kaplanov. Po sv. maši zajuterkoval je navadno malo juhe z jajcem, o postnih dneh pa privoščil si je le nekoliko čokolade, ali pa tudi ničesar, da mu je le zdravje dopustilo; črne kave pil ni nikedar. Sprejemal je potem ljudí do $11^1/_2$ priproste, od $11^1/_2$ do 1. ure duhovno in civilno gospodo. Ob 1. uri je obedoval; malo juhe, mesa, nekoliko pečenke ali močnate jedi, kozarec dobrega vina zadostovalo je njegovi telesni potrebi. O postnih dneh postil se je strogo in zdrževal se mesnih jedi tudi o sabotah, da-si ni to zapovedano v ljubljanski škofiji; a on je hotel biti in bil je v resnici luč — tudi gledé cerkvenih zapovedi — svojim vérnikom; še celó zadnje dni, ko je vidoma hiral, ni zamogel ga pregovoriti njegov zdravnik dr. Čubar, da bi bil opustil postiti se. Po obedu opravil je duhovne molitve in potem videl si ga zopet tičati do 6. ure v njega uradni sobi. Da bi bil duha razvedril, peljal se je sedaj ali šel je na sprehod najraje na škofijski vrt k sv. Petru ali pa proti Rosnicam; ako je bilo vreme neugodno in pozimi, kratkočasil se je doma sè svojimi prijatelji duhovnimi in svetnimi do 8. ure, to je, do večerje. Po večerji zapazil si ga zopet pri delu do 10. ure; opravil je potem duhovne molitve, priporočil se Vsegamogočnemu in šel počivat. Tega reda držal se je, ko je bilo mogoče, kjérkoli je bival.“

* * *

Tako smo opisali, kakor smo poizvedeli in kolikor je bilo v naši slabi moči, življenje in zasluge vélikega škofa Antona Alojzija, čegar imé se bode svetilo stoin stoletja v povestnici cerkveni in svetni mile nam domovine slovenske, oziroma škofije ljubljanske. Velečestiti stolni kapitelj postavil mu je l. 1860. iz zapuščine njegove v stolnici na evangeljski strani oltarja sv. Rešnjega Telesa spomenik (doprsni kip), katerega je prekrasno izdelal domači umetnik g. Zajec iz najlepšega arabskega marmorja; pod kipom čitaš na beli plošči sledeči napis: „Anton Alojzius Wolf, Episcopus Labacensis et Princeps, Insignium Imperialium Austriacorum Ordinum; Leopoldi Magnae Crucis et Ferreae Coronae I. Classis Eques, Francisci Josephi Commendator, Sacrae Caes. Reg. et Apost. Majestatis Consiliarius intim. act et cet., natus Idriae 14. Junii 1782; Sacerdos ordinatus Labaci 15. Decembris 1804; Episcopus Labacensis 3. Octobris 1824. Goritiae consecratus, 7. Februarii 1859. defunctus et in hujus Ecclesiae cathedralis crypta ad aram Ss. Redemptoris depositus; in administranda Dioecesi indefesso fervore explendecens, de Patria et Litteris meritissimus ac Collegii Aloysiani Fundator“ — Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski, lastnik cesarskih avstrijskih redov: vélikega križa Leopoldovega reda, vitez železne krone I. vrste, komendnik reda Fran-Josipovega, Nj. ces. kralj. apost. Veličanstva skrivni, pravi svetovalec itd., rojen v Idriji 14. junija l. 1782., v mašnika posvečen v Ljubljani 15. decembra 1804.; v škofa ljubljanskega posvečen v Gorici 3. oktobra 1824.; umrl 7. februarija 1859. in pokopan v tej stolnici v rakvi kapelice ss. odrešenika (imenuje se tudi kapelica žalostne Matere Božje); v oskrbovanji škofije z neumorno gorečnostjo se odlikajoč, za domovino in vede velezaslužen in Alojzijevišča ustanovnik.

Zabavne stvari.

Popotne črtice.

Spisuje političen sitnež.

(Dalje.)

Pred mano se vzdiguje gorovje, deloma obsajeno z vinskimi trtami. Tu raste vino, pač ne sladko, pa vendar zdravo, samo navaditi se ga moraš. Za temi gorami je Šoštanj in Velenje. Ves zamaknjen v to zelenje komaj zapazim pred sabo Braslovče, v katere okoli vogla tako rekoč nenadoma stopim. Lep in še precéj velik je ta trg, mora imeti tudi nekaj obrtnije, ker se to po raznih napisih vidi, med katerimi je mnogo tudi nemških. Meni se je zeló podoben zdel našemu Mengšu.

Kam? Vroče je, da mi pot z obraza lije, ura je uže ena čez poldne, mene žeja. Oziram se po trgu ob levi in desni, videti je več gostilnic, pa kam? Nekoliko si to premišljujem, potem se osrčim in vstavim postarnega moža, ki me je ravno pozdravil:

„Čujte mož, kje je pa tukaj čitalnica?“

„Čitalnica?“ — premišljuje on — „v Celji in Mo-

zirji uže vem, da je, tukaj je pa najbrže ne bo, ker bi drugače jaz zá njo vedel".

„Tako? No, pa pošteno pivo se bo menda dobilo?"

„To pa uže, to. Tam-le, vidite" — s tem kaže na desno — „tje zahajajo gospodje, tam bo uže dobro".

Jaz sem žeje tako uže kar zijal, zato bi mi bilo pivo prileglo se, če bi tudi ne bilo dobro, pa je bilo. V sobi sem našel — koga? davkarskega eksekutorja, ki si je za kosilo ravno precéj „počasi okroglo" klobaso in kislo zelje pa krompir privoščil. Mož me je pogledal gotovo za kakega višega, ker me je tako ponižno ogovoril, pa nemški; ko je pa od mone dobil odgovor slovenski, sem kar videl, kako je njegovo spoštovanje do mene padalo, brž sem se mu zdel kaj zeló nizkega, ker odslej se ni menil z mano toliko, kolikor s svojo klobaso.

Ko sem si žejo ugasil, oglasim se v dekaniji, kjer najdem malo, pa veselo in častno družbo duhovnikov, v prvi vrsti gospoda dekana. Moj namen je bil, oglasiti se le memo gredé, pa to ni šlo, pridržali so me vljudni gospodje in prebili smo v prijazni zeleni lopi par zá-me prekratkih ur; v tem sem videl, da je gospod dekan umen kmetovalec in živinorejec; da je tudi iskren narodnjak, tega skoro ni treba še posebej omenjati. Kar mi je bilo pa posebno všeč, je bilo to, da štajarski gospodje duhovniki med seboj v tako lepem sporazumljenji živé in se večkrat obiskujejo ter v družbe zbirajo, kar po nekih druzih deželah ni vseskozi navada, marveč je veliko „puščavnikov".

Okoli pete ure, ko sem se jaz po prav res okusno oparjenem piščancu in s kozarcem dobrega vina okrepčal, se vzdignemo, zunaj Braslovč pa vzamem od drugih slovó, le gospod kaplan iz Pake gre z mano, ker imava eno pot. Zemlja tukaj je večidel peščena, polna protja in jagnjetov, kakor pri nas ob Savi; to je struga Savine, o kateri, če jo tu tako preširno vidiš, ne bi verjel, da je ista, ki pri Zidanem mostu tako pohlevna priteče v Savo. Reči moram, da sem dobil prav „rešpekt" pred njo, ko sva se v čolnu prepeljala čez njo in sem videl, kako hudourna in svojeglavna utegne biti, kedar se napije gorskih vodá in postane jezna. Ob levem bregu sva jo potem mahala proti Šmartnu na Paki memo jako čednih belih hiš; zato in ker je moj spremljevalec bil jako zgovoren, toraj pogovor živahen, sva bila le prekmalu v Šmartnu, kjer sem jaz zavoljo bližajoče se noči najel voz do Mozirja. Rad bi bil videl tudi svojega starega prijatelja, ki me je v Ljubljani tobak kaditi navadil, zdaj pa tam v šoli otroke „meštra", pa ga ni bilo domá. Zato se poslovim z zahvalo od gospoda kaplana (kateri se je pa uže v večnost preselil, predno so te črtice na svitlem, kakor moj ljubi „klostermuc" v Dobu), sedem na voz in drčim proti Mozirju.

Moj voznik je bil zgovoren mož, da vé, koga pelje, sem precej zvedel iz njegovih ust. Meni je bilo to prav, ker komaj sva bila prav na potu, se je uže jelo mračiti in kaj naglo je bila noč, toraj nisem mogel opazovati krajev, preko katerih sva se peljala; le lučice je bilo videti iz hišic, pa savinjske valove, dokler sva se vozila ob njenem bregu.

Prav v trdi noči uže pridrdrava v Mozirje in se vstaviva na pošti. Ko sem odpravil voznika, ki ni bil ravno poceni, se naselim ob mizi, kjer je bilo zbranih več gosposkih ljudi, med njimi tudi „referent", ki je imel opraviti z vredjenjem zemljišnega davka. Ali „bes te plentaj", me uže imajo! Komaj namreč me zagleda vrla in postavna gospodinja, me uže spozná in izdan sem; pa nič ne dé, prišlo jih je še več in dobro smo se zabavali precéj dolgo ponoči. Zvedel sem marsikaj, česar pa ne bom tu popisoval, ker bi se te moje črtice preveč raztegnile. Dobra je ta gostilnica, jaz sem bil z vsem zadovoljen, z jedjo, pijačo in ceno; mislim, da je to vsak, kdor se tam vstavi.

Drugo jutro sem si ogledal trg, ki je bolj podoben mestu, kakor na pr. naša Radoljica. Tu imajo čitalnico, jaz bi jo bil rad videl, pa je bilo vse zaprto; rekli so mi, da je zvečer bolj živahno. Govorilo se je vse le bolj slovenski (čeravno referent ni znal) in tudi po trgu nisem slišal skoro nemške besede. Tu je slovenski duh uže utaboren. Škoda, da se nisem mogel dalje muditi tu, ker sem se bil odločil za vožnjo s pošto, katera pridrdrá sèm ob pol desetih zjutraj. Naj bode še omenjeno, da do tu gre telegrafični drat po savinjski dolini, dalje ne.

Ko pošta pridrdrá, se odpeljem proti Gorenjemu gradu. (Konec prih.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 9. maja. — Obravnave državnega zbora o colnini vlečejo se zmiraj v eni meri; ni je tarife, katera bi ne bila enemu prenizka, enemu previsoka, ker ta upije: varujte domačo obrtnijo, drugi z enako pravico kliče: varujte domače poljedelstvo, in zopet drugi ne manj opravičeno naglašuje: varujte, da naše ubogo ljudstvo ne bo moralo predrago plačevati svojega živeža, svojih oblačil in sploh svojih potrebščin pri vsakdanjem življenji. — Pravo je pri vsem tem le eno in to v kratkih besedah rečeno: da se pri teh vprašanjih varuje enakomerno korist vseh krogov prebivalstva. Enakomerno se mora se vé da tudi varovati naša državna polovica, ki je bogateja na obrtnijskih izdelkih, in enako ogerska bogateja na poljedelskih pridelkih in izdelkih. Zato je treba soglasnega sklepa ali poravnave obestranskih vlad, in iz tega razvidna je tudi težava in neplodnost poskušenj, doseči sprememb colninske postave, ako bi bile tudi res koristne in opravičene. — Pri colnini na žito poskusila je državna zbornica tako spremembo na korist južnim, žita potrebnim deželam, toda vspeh tega glasovanja bo, kakor se sploh sodi, samo to, da bo zborovanje trajalo samo zato morebiti 10 dni dalje, kar stane 40.000 gld., tedaj gotovo več, kakor se hoče cena žita onim deželam znižati, colnina znaša namreč pri pšenici 50 kr., pri turšici 25 kr. od 100 kil. — Pričakuje se, da bo colninska postava sprejeta vsaj do tega petka, potem se zborovanje pretrga za nekaj dni, ker imajo češki veliki posestniki v torek volitev naslednika za odstopivšega barona Pretisa. — Sodnijska obravnava o požaru „Ringteatra" še zmiraj traja in izjava vsake priče bolj vtrjuje, kako velika je bila malomarnost oblastnij pri gašenji ognja in še bolj pri rešitvi ljudstva.

Z goriške okolice 7. maja. (*Raznoterosti.*) V poslednjih „Novicah" sem bral razpis službe tajnika kranjske kmetijske družbe s plačo le 420 gold., kar je gotovo pičlo plačilo, in naš prezgodaj umrli oče Bleiweis je več kakor 30 let opravjal ta posel vestno s samo to remuneracijo, ker plača se to ne more imenovati. — Mi Goričani smo pa v tem srečnejši, kakor vi Kranjci, ker naše kmetijske družbe tajnik, ako ga smem tako imenovati, ima plačo s 1500 gold., in da mu ni treba popolnem nič delati, ima prideljenega kancelista s 700 gld. plače. Kranjska dežela šteje prebivalcev okolo pol milijona, goriška pa le 200.000; pri Vas imata tajnik in kancelist 1000 gold. plače, pri nas pa 2200 gold.; Hrvaška z bivšo vojno Krajino ima prebivalcev okolo 2 milijona, tajnikova plača pa je 1200 gold. brez kancelista, ravno tako tudi v Gradci. Pa te tajniške službe vam nobeden ne dobi, ako ni rojen v blaženi deželi, ali pa mora vsaj spadati k zavezi „Irredente" itd.

V tej naši kmetijski družbi vam jako jako smrdi po „irredenti“, bil bi uže krajni čas, da sl. vlada temu konec stori! — Vročina se nam približuje in z njo tudi nadležne muhe, katere so človeku, kakor živali zeló neugodna stvar. Za njih vničevanje je vsaki dan raznih sredstev po nemških časnikih čitati, katera so pa mnogokrat ničevna in še domači živali nevarna; zato jaz drugo sredstvo priporočam, katero nič ne stane in ima prav dober vspeh. Zveže se namreč šop praproti ali pa kaj druzega enacega ter se obesi v sobi, kuhinji, kakor tudi po hlevih pod strop. Zvečer se posedejo muhe med praprot in zdaj se vzame vreča (žakelj) in se šop vtakne not, na to se mora dobro stresti tako, da muhe padejo na dno vreče. Zdaj se vzame praporni šop iz vreče in če je muh čist, se zopet na svoje mesto obesi; z vrečo se pa kake dvakrat vdari ob zid, da muhe poginejo ter se morejo kot dobra hrana kuram podati. To sredstvo sem s prav dobrim vspehom poskusil in ga zato vsakemu drugemu, posebno posestnikom po kmetih priporočam, ker nič ne stane, razen malo truda. — Dne 2. t. m. so se vršile polletne preskušnje na deželni kmetijski šoli, katere so prav dobro izpadle. Občinstva je bilo zeló veliko pričujočega, med drugimi smo videli tudi gosp. deželnega glavarja, gosp. dr. Tonklija, Ritterja itd. — Zidanje šolskega poslopja gre prav dobro od rok in bode skoro gotovo 1. julija popolnem dodelano. Poslopje bode krasota vsi goriški deželi. — Dne 29. marca smo imeli v bližnem Solkanu in Kronbergu točo, katera je nograde precej poškodovala in bi jih bila še huje, da ni bila z dežjem pomešana. — Danes je bila, kakor vsako leto po navadi, vinska razstava v Dornbergu. Vina je bilo 45 sort izloženih in se mora naprednim Dornberžanom pripoznati, da so od minulega leta mnogo napredovali. Vina bila so skoro brez izjeme prav dobra in vsaj dobra. Nauk, katerega je gosp. vodja Povšè 10 let po goriški okolici sejal, uže prav dober plod donaša in bi mogel še veči biti, da bi hoteli mnogi drugi trmasti kmetje ubogati. Pa tudi te male izjeme se bodo kmalu popolnem pogubile. *) Pečica.

Prem 5. maja. — Dne 13. marcija t. l. bil je izročen materi zemlji obče spoštovani in priljubljeni g. Lovro Kušlan, učitelj v Slavini. A zopet imamo učitelji tukajšnjega okraja britko zgubo vrlega sotovariša obžalovati; umrl je po osemdnevni bolezni 2. dne t. m. gosp. Franjo Bajec, vrli in značajni učitelj na Ostrožnem brdu. Pokojnik — v svojih najlepših mladeniških letih — bil je prav krotke, tihe in pohlevne nravi, v svojem poklicu zeló marljiv in delaven, pri šolski mladini ljubeznjivo-resnoben in takten, v družbi miroljuben, kar ga je pri vseh pravih ljudeh prikupljivo priporočalo. To bil je splošni in občni glas med udeleženci pogreba dne 4. t. m. na Ostrožnembrdu, kar je gotovo pokojniku v največo čast. Služboval je pokojnik kot podučitelj v Hrenovicah in Vremah, kot učitelj pa preje v Budanjah in slednjič od meseca marcija t. l. pa na Ostrožnem brdu. Da je bil pokojnik v resnici močno priljubljen poštenjak, kaže najbolje njegov slovesni in mnogo obiskovani pogreb, kakoršnega do sedaj na Ostrožnem brdu še gotovo nikoli in nikdar bilo ni. Pogreba udeležilo se je vse prebivalstvo cele vasi s šolsko mladino v polnem številu poleg sedmerih kranjskih in enega primorskih učiteljev. Ti zapeli so blagemu pokojniku pred njegovim časnim stanovanjem „Blagor mu“, med potjo na pokopališče „Mizerere“, v cerkvi med sv. mašo, katero je vrli brat pokojnika, čast. gosp. Jakob Bajec celebriral, druge primerne pesmi, a na pokopališči pred jamo rakve pokojnikove pa „Jamica tiha“ tako ginljivo, da je vsem nazočim v srce segalo.

*) Obljuba nam draga. Srečno potovanje. Vred.

Pri pogrebu bil je tudi vrli in mnogozasluženi nadžupan košanskih občin, gosp. Leopold Dekleva, izgledni in v vseh obzirih napredni ekonom, ter še več druzih veljavnih mož, kateri so prišli pokojniku zadnjo čast skazat.

Po opravljenih navadnih molitvah na pokopališču spregovori vrli gospod Josip Lukanec, duhovnik suhorijski, kratek, a jedrnat nagovor.

Nobeno oko ni bilo med tem suho ostalo, sosebno šolska mladina, katera je svojega dobrega učitelja bila v polnem številu s prižganimi svečicami k pogrebu spremila, plakala je tako milo, da bi se bilo moglo tudi jekleno-trdo srce do solz omečiti.

Vse to je pa gotovo najboljši dokaz, da čednost, če se tudi v življenji dostikrat prezira in preganja, človeku uže v življenji, sosebno pa še ob smrtni uri in pozneje, največo čast dela in mu med poštenjaki najslavneji spomin postavi in utrdi.

Prihodnji četrtek zjutraj 11. dne t. m. bode se obhajala po pokojnem g. Francetu osmina z navadnimi cerkvenimi obredi, katere vdeležili bodo se tudi nekateri učitelji, kar je gotovo lepo in pravi dejanski dokaz ljubezni ter vedno bolj se krepčajoče kolegijalnosti med učitelji. Naj v miru počiva! Rant.

Iz Mengeša se nam piše: Pri nas se je 8. t. m. zvečer ob 9. uri 18 minut } po malem
ob 9. „ 20 „ }
ob 9. „ 40 „ } precej
ob 9. „ 50 „ } zeló
zemlja potresla po naši uri v turnu. Potres je prišel od juga, kakor se je slišalo.

Tudi tukaj v Ljubljani smo čutili potres okoli pol desesi uri zvečer.

Pri sv. Lenartu 26. aprila. — Tudi pri nas imeli smo letos tako nenavadno zimo, da je najstarejši ljudje ne pomnijo, kajti redkokrat se le primeri, da bi v naših hribih ne bilo skoraj nič snega. Akoravno je pa bila zima tako prijetna, vendar nam ni bila zategadel po volji, ker nismo mogli hlodov iz hribov po snežencu v dolino spravljati. Tako je, na priliko, samo eden imel 14.000 hlodov pripravljenih, ker pa snega ni bilo, spravil jih le z velikim trudom in mnogimi stroški na žago. — Letina kaže pri nas izvrstno. *)

Iz Dolenjskega 1. maja. (*O duhovniški kongrui.*) Presvitli naš cesar so naročili državnemu zboru: „Katoliški duhovščini dohodke zboljšati“. Če prevdarjamo pa predlog, ki ga ima državnemu zboru predložiti odsek o duhovenski kongrui, nam duhovnom in ljudstvu nevšečan postaja in nevoljno moramo vsklikniti: na tak način se duhovščini ne bo pomagalo, ampak mnogim še veliko oslabšalo. „Slovenec“ je dobro našim poslancem na srce položil stvar o kongrui, dajte še vé, „Novice“, našim vrlim poslancem kaj pojasniti.

Pisatelj teh vrstic je te dni z mnogimi duhovni in neduhovni o kongrui menil se ter povsod veliko nevoljo slišal o tem, da se hoče v kongruo ušteti štola in ustanovljene sv. maše. Štola, ki je posebno na kmetih jako majhna (tako pisatelj teh vrstic pokopava odraščene po 34 kr., otroke po 16 kr.) je gotovo le postransk zaslužek duhovna, kakor pri uradnikih, na pr. diête; ako se tedaj uradnikom ne vštevajo postranski zaslužki, ako se učitelju ne všteva tega, kar si zasluži, ko opravlja pisarijo namesto šolskega predsednika pisanja nezmožnega, koliko manj se mora duhovnu všteti tistih krvavo z obhajilom in s pokopom ali pa pri porokah s podukom in s pisarijo zasluženih grošev! — Ustanovljene sv. maše so duhovnom priboljšek le tam,

*) Ker prostora primanjkuje, ni mogoče vsega dopisa objaviti. Vred.

kjer so plačane po 1 gold. in više, in ni manualnih sv. maš; kjer so pa manualne maše po goldinarji, ondi so ustanovljene sv. maše mnogokrat duhovnom v tlako, ker jih morajo spod 1 gold. po 80, 70, tudi 60 krajc. opravljati. Na priliko, nek duhoven ima kot župnik 135 sv. maš ustanovljenih opravit ina leto in dobi zato 115 gold. Ima pa ta duhoven oznanjene sv. maše po 1 gold. 10 kr. plačane ter mu tacih ne manjka. Ni li duhoven na zgubi vsako leto za 20 do 30 gold., ko opravlja ustanovljene sv. maše? Naj se mu pa zdaj onih 115 gold. še vračuni h kongrui, bode potem to po cesarjevi besedi „aufbesserung"? Ne bo li prisiljen ustanovljene maše opustiti in jih z manualnimi nadomestiti in bi se mu li v greh štelo to storiti, ker je zoper zdravo pamet delati sebi zgubo? Ne bo li poslal ustanovnih sv. maš duhovnom, ki maš nimajo, ter opravljal manualne sv. maše, naj se potem jezijo ljudje ali kdor hoče? Sploh tedaj, ako se hoče duhovščini kaj zboljšati, naj se ji pusti štola, katera naj bi, se ve, bila določena po škofijstvu, in naj se ustanovljene sv. maše, ki so le nekak priboljšek, duhovnom pustijo kot priboljšek; ali pa naj se ljudstvu zabrani ne več sv. maš duhovnom na škodo ustanovljati. Da bi pa manualne sv. maše duhovnom ušteti se kdo upal, tega misliti vendar pa le ne moremo; potem bi mogli le reči: „tu vse neha", in maševali bomo potem le za v Bosni in Hercegovini potolčene rojake. Bo li to zboljšanje? Naj nam ta predlog iztolmači, kdor zna, mi tega ne znamo. Uže tako duhovnom na Kranjskem škofijstvo po gg. dekanih ima manualne sv. maše pregledati, potem naj bi pa še c. kr. uradniki ali celó žandarji po mašnih zapisnikih brskali! Tega vendar ne bomo pustili in tolikega ponižanja ne dovolili, rajši nikoli ne sprejmemo manualnih štipendij. Ne vemo, se li naše škofijstvo kaj za novo nam ponujeno kongruo zmeni ali ne, ali gotovo je, da s takim predlogom, kakoršnega ima državni odsek v rokah, ne more zadovoljno biti ter ga odobriti sebi in svoji duhovščini in ljudstvu vernemu v škodo. Štola naj uže bo enkrat po škofijstvu uredjena in ustanovljena, sv. maše naj se nikjer v kongruo ne računijo, to je splošna želja in najbolj primerno duhovskemu stanu ter tudi pravično.

Kar se kolekture (bire) tiče, je „Slovenec" dobro omenil, da duhovni najslabše žito spravijo, vendar pa je neko čudno ravnanje od strani vlade pri nastopu duhovnov, katerega ne morem zamolčati. Ko namreč duhoven novo službo (kjer je kolektura) nastopi, nagloma okrajni sluga k županu novega duhovna pripiha s polo ter mu veli nemudoma počesno ceno žita ondašne županije vpisati. Župan zapiše, ne vedoč, da piše za biro župnikovo, visoko ceno, ki je v Ljubljani na trgu, in tako se duhovnu ali župniku zopet utrga po 20, 30, 40, 50 tudi 100 gold. na dohodkih. Je li to pošteno, ne vem, pravično gotovo ni, kajti žito je precenjeno. Tako se je nekemu duhovnu v kratkem pripetilo, da mu je bilo 27 gold. utrganih na kolekturi, ker je njegov župan, ne vedoč, nagloma in v pričo sluge c. k. okrajnega glavarstva moral napraviti tržno ceno žita, in sicer pšenico je računil mernik po 2 gold. 55 kr. in proso mernik po 1 gold. 60 kr., in duhoven je potem nekaj tega žita prodal po 2 gold. 40 kr. in proso po 1 gold. 30 kr.; tako je vsa kolektura, ki mu je vračunjena v znesku 185 gold., mu znesla le 124 gold. 35 kr. Ni li to lepa zguba? Duhoven (župnik) je, ker pritožbe niso nič veljale, v veliki zgubi. Naj se še pomisli, da je pred 100 leti 300 gold. star. denarja več zaleglo kot zdaj 700 gold. av. v. Vse to naj bo našim poslancem v prevdarek, saj so jih tudi duhovni volili.

Iz Ljubljane. — Po mestnih volitvah je zdaj uže vse tiho — najboljši dokaz, da je ogromna večina mesta ž njimi popolnem zadovoljna. Novi župan gospod Peter Grasselli pač do zdaj po cesarji še ni potrjen, pa ni nobenega dvoma, da bi ne bil. Nemškutarjem se je jeza uže tudi polegla in nadjati se je, da se bodo mirno podali v osodo, katera jim gre po malem številu njihovem. Novi odbor bo imel veliko opraviti, da bo pretehtal vse pritožbe in želje meščanov, katere mu bodo dohajale in ki so bile po prejšnjem starešinstvu odbite. Dela bo toraj obilo in pozornosti treba, ker naši nasprotniki bodo gotovo jako pozorno na straži stali. Seja mestnega starešinstva bo sklicana še le, ko bo došlo z Dunaja potrjenje novega župana. Vsakemu pa dobro dé mir, ki je po novi volitvi nastopil po Ljubljani.

— (*Iz odborove seje c. k. kmetijske družbe 7. t. m.*) C. kr. ministerstvo kmetijstva dovolilo je 400 do 500 gold. za nadaljevalni kmetijski poduk. — Deželna vlada poslala je 23 slovenskih in 6 nemških podučnih knjižic o „filokseri". — Gospod odbornik Kastelic poroča o skušnjah podkovske šole. — Kmetijska podružnica v Trebnem naznanja, da je trtni „lubadar" tudi tam uže mnogo škode napravil. — Družbi pristopilo je 11 novih udov.

— (*Trtni belinar*) po dolenjskih vinogradih hudo razsaja in trte uničuje; od vseh strani prihajajo na c. k. deželno vlado in kmetijsko družbo pritožbe o tem škodljivem mrčesu. C. kr. deželna vlada pozvala je gosp. deželnega učitelja poljedelstva E. Kramarja, da se podá drugo polovico tega meseca na Dolenjsko preiskavat vinograde.

— (*Mesečni živinski somenj 8. t. m.*) bil je slabo obiskan. Goveje živine se je prignalo kakih 150 glav. Tujih kupcev bilo je malo, kupčija med kmeti bila je živahna. Kónj bilo je kakih 100, laški kupci so jih precej pokupili.

— (*Ivan Kuralt, medni trgovec v Kranji*) nam poroča, da ima še mnogo izvrstnega medú za pitanje čebel, in sicer goriškega in domačega, ter ga prodaja po 25 kr. stari funt in na svoje stroške postavlja na kolodvor Loka ali Kranj.

— (*Prvi naš kranjski čebelar gosp. L. Porenta*), župnik v Srednji vasi, prodal je vse čebele (135 panjev), čebelnjak in drugo orodje gosp. A. Šraju, posestniku v Jesenicah. Gosp. Porenta je namreč tako hudo zbolel, da mu ni več mogoče se pečati s čebelorejo.

— (*Preskušnje na podkovski šoli*) vršile so se 28. aprila. Predsedoval je gospod dr. Karol Bleiweis-Trsteniški, c. kr. kmetijsko družbo zastopal je odbornik g. Rajmund Kastelic, c. kr. računski revident, izpraševal je učitelj te šole g. E. Schlegel in c. k. okrajni živinozdravnik F. Gaspari. Teoretična skušnja začela se je ob 9. uri dopoludne, ob pol enajsti uri pa praktična. Izprašanih bilo je pet učencev te šole in trije zunanji kovači. Na vsa vprašanja odgovarjali so vsi učenci prav dobro in razumno. Tudi pri praktičnem izpitu pokazali so, da so si v teh šestih mesecih pridobili mnogo vaje. Po skušnji razdelila so se spričevala; štirje napravili so izpit „prav dobro", drugi štirje pa „dobro".

— (*Sokolski večer*) v nedeljo v ljubljanski čitalnici je bil dobro obiskan in prav živahen. Možki zbor čitalničin se je, kakor navadno, skazoval z vbranim petjem in močnimi glasovi, godba pa je tudi vrlo obnašala se. Veliko smeha in dobre volje so vzbudili Stegnarjevi štirje „Kitajci" s svojim izvirnim popevanjem in plesanjem. Zeló originalen je bil tudi gospod Kajzelj s svojim „Popotnikom iz Amerike", ki pride v odrešeno Ljubljano. Gospod Volkič je za ta večer tudi naredil poseben sokolski list, „Sokolski glas" imenovan. Po končani zabavi se je mladina nekoliko zasukala. — Kakor slišimo, se o Binkoštih podá veliko „Sokolov" v Zagreb h „Kolovi" slovesnosti.

— („*Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski*".) Ta v današnjem listu končani nadrobni životopis vélikega škofa kranjskega pride na svitlo v posebni knjižici, ki se bo prodajala v Blaznikovi tiskarni in tudi drugje. Cena ji še ni določena, ko bo, jo bomo uže naznanili. Čisti dohodek te lepe knjižice, po kateri bodo gotovo vsi Slovenci segali, je namenjen na pol „Narodnemu domu", na pol pa dr. Bleiweisovemu spominku.

— (*Malerije frančiškanske cerkve*), ki se zunaj vsa popravlja, je čast. o. guardijan izročil znanemu vrlemu slikarju Janezu Wolfu, čegar dela kinčajo uže marsikako cerkev.

— (*Strelsko društvo v Škofjiloki*) priredi v nedeljo 14. dne t. m. na vrtu gostilne v Vincarjih veselico, pri kateri bode sodelovala vojaška godba 26. peš-polka. Opozorujemo na to veselico vse, ki radi v nedeljah izletajo na Gorenjsko.

— („*Brencelj*" *št. 4*) je ravnokar pribrenčal, pač brez veče podobe, pa raznovrsten in poln muh. Menda bo za vsakega kaj v njem.

Razglas.

Račun o dohodkih in stroških Matice Slovenske za 1881. in proračun za 1882. leto, oba potrjena po odboru, sta v smislu §. 9. lit. a) društvenih pravil odslej častitim družabnikom na ogled pripravljena v društveni pisarni, katera se je ravnokar iz hiše štev. 8. na Bregu **preselila v prvo nadstropje društvene hiše na Kongresnem trgu štev. 7.**

Letošnji véliki zbor Matice Slovenske snide se meseca junija. Da bode moči pravilno sestaviti dnevni red, naj tisti čatiti družabniki, ki hoté društvu podati kak nasvèt za obravnavo v vélikem zboru, te svoje predloge **vsaj do 24. dné t. m.** blagovolijo oglasiti odboru. Nasveti, ki merijo na prenaredbo društvenih pravil, morajo po §. 9. lit. f. teh pravil od besede do besede razglašeni biti v povabilu na véliki zbor.

Odbor Matice Slovenske v Ljubljani
9. dan maja 1882.

Ivan Vilhar, odbornik. Peter Grasselli, prvosednikov namestnik.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Cesar in cesarica vrneta se to soboto s Pešta nazaj na Dunaj ter bodeta koj šla v svoje poletno stanovanje Schönbrunn pri Dunaji, prihodnji mesec pa v Išel. Za Šlesko imenovan je vodja namestništva dvorni sovetnik pri gornje-avstrijskem namestništvu marquis Bacquehom, še mlad, in kakor se trdi, jako spreten uradnik, ki je bil dalj časa v ministerstvu, potem pa v Bosni.

Skupnemu denarnemu ministru Slavy-u še ni najden naslednik; težave izvirajo od tod, ker se morajo odločilni krogi poprej zediniti o načinu prihodnjega vladanja zasedenih dežel, drazega pa zraven še slabega vladanja se po pravici boji vsak.

Ogerska. Iz Buda-Pešte. — Poslaniška zbornica je sprejela danes sklepne račune za leto 1880. po odborovih nasvetih. — Gosposka zbornica je sprejela dostavek k brambenemu zakonu (Wehrgesetz-Novelle). Grof Ferdinand Zichy je mislil, ali bi ne bilo bolj primerno, odložiti to postavo dotlej, ko bode vsled novih vojaških naredeb v deželah na novo osvojenih prenarediti brambeni zakon. Ministerski predsednik Tisa je odgovoril, da je bilo pri delegacijah govorjeno le o notranji osnovi, a zarad tega ne bode treba brambenega zakona preustrojiti.

Nemčija. Iz Berolina. — Nemškemu cesarju rodil se je te dni prestola-naslednik v četrtem rodu; nemški listi slavijo to v zgodovini res redko prikazen.

Irska. Iz Dublina. Preteklo soboto zvečer krog 8. ure izvršil se je tukaj na javnem sprehajališči ne daleč od palače kraljevega namestnika grozovit umor. Našli so tam zabodeni in v krvi ležeči trupli še le 3 dni pred imenovanega novega ministra za Irsko Lorda Cavendish-a in njegovega tajnika Bourke-a. Ves svet sprehaja groza o tem krutem činu, najbolj pa vodje in prijatelje ubozega toliko let zatiranega irskega ljudstva, kateremu je ravno zdaj ministerstvo Gladstonevo hotelo pripravljati pot za boljšo prihodnost. — Morilcem, katerih je bajé bilo 4, do zdaj še niso našli sledú

Angleška. — Angleška vlada izpustila je iz zapora tri glavne irske agitatorje, Parnella, Dillona in O' Kellyja. Vlada voljna je izpolniti zahteve irske deželne lige in glavne zahteve lige so: Vlada plača naj zaostalo najemščino in sprejme naj načrt, kako bi postali najemniki lastniki najetih zemljišč.

Francoska. — Na Francoskem bile so pretečeni teden volitve mairov (županov) v onih krajih, kjer je do zdaj vlada imenovala predstojnike. Te volitve izpadle so slabo za republiko, kajti republikanci izgubili so okolo 300 sedežev.

Iz Bolgarije. — Razmere v Bolgariji so silno zamotane. Liberalna stranka zahteva, naj se zopet vpelje ustava, a vlada noče o tem nič vedeti, še celó ostreje postopa proti vodjem liberalcev, pred njih hiše postavlja žandarmerijo. — Knez je zdaj na ruskem dvoru. Ko se vrne, se mu bode stavila gori imenovana glavna zahteva — izpolniti jo bode moral ali pa — iti.

Rusija. — V Rusiji se na mnogih krajih napadajo judje, vzame se jim premoženje in večkrat se jim tudi hiše zažgó. Zaradi neugodnih jim razmer izselujejo se v obilnem številu, posebno mnogo jih gre iskat nove domovine v Palestino. Do zdaj se jih je baje iz Rusije izselilo uže okolo 9000. Judovski listi kličejo evropske vlade na pomoč, a to se ne bode zgodilo, ker je to popolnem le ruska zadeva, v katero se nima umešavati nobena druga država.

Telegram „Novicam".

Dunaj 10. maja.

Državni zbor obravnava zdaj colnino na železo. V pravdi zavoljo „Ringteatra" je dunajski župan oproščen.

Žitna cena

v Ljubljani 29. aprila 1882.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 20 kr. — soršice 7 gold. 30 kr. — rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 4 gold. 87 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovsa 3 gold. 74 kr. — Krompir 2 gold. 86 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.